

בס"ד. ש"פ תזריע, פ' החודש, מבה"ח ניסן (מאמר א), ה'תשי"ז
(הנחה בלתי מוגה)

החודש זהו לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה.² ואיתא במדרש³ ומובא בהמאמר⁴ משבחר הקב"ה בעולמו קבע בו ראשי חדשים ושנים, ומשבחר ביעקב ובניו קבע בו ראש חודש של גאולה. והיינו, שמשבחר הקב"ה בעולמו קבע בו ראשי חדשים ושנים הוא חודש תשרי, שבו ראש השנה, ומשבחר ביעקב ובניו קבע להם חודש של גאולה, הוא חודש ניסן, שהוא ר"ה לחדשים לרגלים ולמלכים.⁵ וצריך להבין, מפני מה נקבע ר"ה לחדשים וכו' בחודש ניסן, דכיון שמעת שבחר הקב"ה בעולמו נקבע כבר ר"ה בחודש תשרי, הנה כאשר הוצרך לקבוע חודש של גאולה, ה' אפשר שיוקבע גם זה בחודש תשרי, שיהי' ר"ה לכל הענינים, ומדוע נקבע חודש של גאולה בחודש ניסן דוקא. גם צריך להבין מ"ש במדרש⁶ ע"פ החודש הזה לכם, הה"ד⁷ קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות, מהי שייכות הענינים דקול דודי להחודש הזה לכם. וגם צריך להבין מה שמצינו בגמרא⁸ פלוגתא דר' אליעזר ור' יהושע, דר"א ס"ל בניסן נגאלו ובתשרי עתידין להגאל, ור"י ס"ל בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל. ועוד זאת, דהנה, הקס"ד בגמרא שגם אליבא דר"י היתה הסברה נותנת שבתשרי עתידין להגאל, וכמובא בגמרא כמה ראיות לדעת ר"א, אלא שבמסקנא דוחה הגמרא את הראיות ומסיקה שבניסן עתידין להגאל. וצריך להבין, דכיון שבגאולת מצרים הכל מודים שהיתה בניסן, הנה מאיזה טעם נאמר שהגאולה העתידה תהי' בתשרי, דלכאורה אין קס"ד על זה כלל, דכיון שגאולת מצרים היתה בניסן, מסתמא תהי' גם הגאולה העתידה בניסן.

(ד"ה זה תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ע' קלא ואילך).
עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' שכג ואילך)), וחלקו
ממאמר כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ (ד"ה זה
ה'ש"ת (סה"מ ה'ש"ת ע' 19 ואילך)).

(5) ר"ה ב, א. ז, א.
(6) שמור"ר שם, א.
(7) שה"ש ב, ח.
(8) ר"ה יא, א.

(1) תוכן המאמר — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר
שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"א ע' 231 ואילך.
(2) בא יב, ב.
(3) שמור"ר פט"ו, יא.
(4) ראה בהשיחה שלאחרי המאמרים (סי"ב
לקמן ע' 221)), שמאמר זה — חלקו ממאמר
הצ"צ (ד"ה זה באוה"ת בא ע' רסד ואילך),
חלקו ממאמר כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע

ב) **ולהבין** כל זה צריך להקדים תחלה מארז"ל⁹ מזכירין יציאת מצרים בלילות. דהנה, לילות קאי על העבודה שבזמן הגלות שנקרא בשם לילה, וכמבואר בהמאמר¹⁰ בפירוש רנא ברמשא¹¹, שענין הלילה מורה על גודל ההעלם והסתר, והיינו, שנרגש מציאות היש שהוא מעלים ומסתיר במאד, אלא שמתייגע בעצמו (ער האָרעוועט מיט זיך און דורך זיך) עד שפועל שהיש לא יעלים ויסתיר, ואדרבה, שיהי' ביטול היש לאין. אמנם, אע"פ שהוא פועל ביטול היש, מ"מ, עבודה זו נקראת בשם לילה, דכיון שבעצם הוא מרגיש את היש, אלא שפועל בו ביטול, הרי זה רק ביטול היש בלבד, שהו"ע העבודה דיחודא תתא, ולכן נקרא בשם לילה. וזהו מזכירין יציאת מצרים בלילות, דענין הזכירה הוא ההמשכה מהבחי' שמזכירין אותה, דהיינו המשכה מבחי' יצי"מ, שענינה הוא היציאה מכל המצרים וההגבלות דהשתלשלות העולמות, ובחי' זו דיצי"מ שהיא למעלה מהעולמות, ממשיכים אותה בלילות, בהעבודה דיחוי"ת. וכמבואר באריכות בקונטרס עץ החיים¹² שגם בהעבודה דיחוי"ת צריך להמשיך בחי' יחודא עלאה. וזהו ג"כ מ"ש¹³ נפשי אויתך בלילה, שגם בלילה, דקאי על העבודה דזמן הגלות שנקרא בשם חושך הלילה, הנה גם אז אויתך, שהו"ע הרצוא והצמאון בתכלית, והוא ע"י בחי' נפשי, דהיינו ההתבוננות איך שאלקות הוא נפשו וחיותו¹⁴, שע"ז נעשה הרצוא והצמאון בתכלית, אויתך, גם בלילה, שגם בזמן ההעלם והסתר הרי הוא בבחי' אויתך, שהו"ע המשכת יחו"ע. אמנם, גם כאשר נעשה בחי' אויתך, הרי זה מ"מ בלילה, והיינו לפי שבכללות הרי זה אופן העבודה דיחוי"ת בלבד, אלא שבעבודה דיחוי"ת גופא נמשך בחי' יחו"ע, אבל זהו רק בחי' יחו"ע כפי שבאה בבחי' יחו"ת, ואין זה דומה להעבודה דיחו"ע כפי שהיא מצד עצמה.

ג) **וביאור** הענין יובן ע"פ המבואר בלקו"ת בפרשתנו (פ' תזריע¹⁵) בפירוש הכתוב¹⁶ תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל ועבדת את אויביך וגו', דלכאורה משמע שאע"פ שעובד אלקים רק שאין העבודה בשמחה ובטוב לבב, אזי יומשך

(13) ישע"י כו, ט.

(14) ראה תניא פמ"ד.

(15) כ, ג.

(16) תבוא כח, מז.

(9) ברכות יב, ב.

(10) אוה"ת שם ע' רסד ואילך — מתו"א

ד"ה רני ושמחי הב' (לז, א).

(11) זח"א רכט, ב.

(12) פ"ז ואילך.

העונש ועבדת את אויבך, וזה אינו מובן, כי מפני מה יהי' העונש המר הזה מחמת חסרון השמחה לבד. אך הענין, כמ"ש¹⁷ כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ומחמת זה נמשך העונש (ולא מצד העדר השמחה), ואעפ"כ, אילו הי' עובד את ה' בשמחה של מצוה, הי' גדול כח של שמחה זו לבטל הדינים כו' [והיינו, שגם כאשר יש מקום לענין של דין מצד ענין של חטא, כמארז"ל¹⁸ אין יסורים בלא חטא, מ"מ, מצד ענין השמחה שפורץ גדר¹⁹, הי' הכל מתבטל כו'], משא"כ תחת אשר לא עבדת בשמחה כו', נמשך העונש על העוונות אשר אין צדיק בארץ כו' כנ"ל. וזהו הכרח ענין השמחה שהוא ענין עיקרי בעבודת הוי', מפני שדוקא ע"י השמחה מתבטלים כל הענינים הבאים בסיבת החטאים.

והנה בכדי שיבוא האדם לשמחה, הרי זה ע"י ההתכוננות במ"ש²⁰ כי נשגב שמו לבדו הודו על ארץ ושמים וירם קרן לעמו. ובהקדים פירוש הכתוב עבדת גו' בשמחה ובטוב לבב מרוב כל²¹, שהשמחה בתומ"צ היא השמחה היותר גדולה מכל המיני שמחה, והיינו דכל ענין של שמחה ותענוג שאפשר רק לצייר, אין זה בערך ודוגמא כלל להשמחה שבתומ"צ, שהוא תענוג היותר גדול, למעלה יותר מהתענוג שבג"ע, שזהו פירוש מרוב כל, דקאי על התענוג דג"ע, געה"ת וגעה"ע²². דהנה, התענוג שבג"ע הוא תענוג נעלה ביותר, עד שכל תענוגי עוה"ז אינם בערך כלל לגבי התענוג שבג"ע, ולכן אמרו²³ מוטב לדדיינא וליתי לעלמא דאתי, שאף שיסורי גיהנם הם יסורים גדולים במאד, וכמ"ש באגה"ת²⁴ שכל יסורי עוה"ז אין להם ערך כלל ליסורי הנפש שעה אחת בגיהנם, ומ"מ, כדאי כל יסורי גיהנם (שהוא צער גדול ביותר, וצער הוא היפך העונג), בשביל ליתי לעלמא דאתי, שזהו גם בשביל התענוג שבג"ע התחתון, ומכ"ש בשביל התענוג שבג"ע העליון, שאפילו התענוג שבגעה"ת אינו בערכו. אמנם, התענוג שבג"ע הוא בבחי' פנימיות, שזהו שבג"ע צדיקים יושבין ונהנין מזיו השכינה²⁵, דיושבין הוא מלשון התיישבות, ונהנין היינו שהם משיגים בפנימיות, שזהו לפי שהאור נתצמצם בערכם עד שבא בבחי' פנימיות. וכמו"כ כללות הגילויי שבעולמות

17 קהלת ז, כ. 18 שבת נה, סע"א.
 19 ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך. 20 תהלים קמח, יג"ד.
 21 ת"א וראא ש. 22 ת"א וראא ש. 23 ת"א וראא ש.
 24 פ"ו (ת"מ ח"ח ע' 202). 25 תהלים קמח, יג"ד.
 26 פ"ב. מהקדמת הרמב"ן לאיוב. וראה 27 תהלים קמח, יג"ד.
 28 פ"ב. מהקדמת הרמב"ן לאיוב. וראה 29 תהלים קמח, יג"ד.
 30 פ"ב. מהקדמת הרמב"ן לאיוב. וראה 31 תהלים קמח, יג"ד.
 32 פ"ב. מהקדמת הרמב"ן לאיוב. וראה 33 תהלים קמח, יג"ד.
 34 פ"ב. מהקדמת הרמב"ן לאיוב. וראה 35 תהלים קמח, יג"ד.

הוא בבחי' פנימיות, דזהו מ"ש²⁶ את השמים ואת הארץ אני מלא, מלא דייקא, דקאי על האור דממכ"ע שהוא בבחי' פנימיות. וגם כללות ענין התהוות העולמות הוא מבחי' הפנימיות, כמ"ש²⁷ כי הוא אמר ויהי, ובעשרה מאמרות נברא העולם²⁸, והיינו, שכל ענין ההתהוות הוא מבחי' הדיבור בלבד, שאין זה בחי' עצמות כלל, כי אם הארה בלבד. ולכן נקרא ג"כ שם, דכמו עד"מ ענין השם באדם למטה אינו נוגע לעצמו כלל אלא הוא הארה בלבד, כמו"כ יובן למעלה, שכל ענין ההתהוות הוא מבחי' שם והארה בלבד. ויתירה מזה, שגם בבחי' שמו כתיב כי נשגב שמו לבדו, ורק הודו (זיו והארה דבחי' שמו) על ארץ ושמים, היינו, שכל הגילוי שבשמים וארץ אינו אלא זיו והארה של שמו בלבד. ומ"ש ארץ ושמים, אין הכוונה ארץ ושמים הגשמיים בלבד, אלא בזה נכללים גם געה"ת וגעה"ע, דארץ קאי על געה"ת שנקרא בשם ארץ, לפי שבכללותו הוא נמצא בארץ, ושמים קאי על געה"ע²⁹, הנה כל הגילוי שבשמים וארץ, געה"ת וגעה"ע, הוא רק הודו של שמו, שהוא זיו והארה בלבד.

אמנם ע"י התומ"צ שמקיימים בני"י (וירם קרן לעמו) נעשה המשכת העצמות. והענין בזה, דהנה, בנוסח ברכות המצוות אנו אומרים אשר קדשנו במצותיו, ויש שמברכין בלמ"ד, ויש שמברכין בלשון על, והיינו, שהברכה בלמ"ד מורה על ההתקשרות להמצוה, שאנו מקבלים מהמצוה, והברכה בלשון על היינו שהאדם הוא למעלה מהמצוה, והוא ממשיך בהמצוה. ושניהם אמת, דמעיקרא צריך האדם לברר את הניצוצות שבדבר הגשמי שבו מלובשת המצוה, להיותו מבחי' מ"ה, מ"ה שמו ומ"ה שם בנו³⁰, שמברר ב"ן, וזהו לשון על, שהאדם הוא למעלה מהמצוה שמברר אותה. אמנם, לאחרי הבירור, הרי הוא מעלה את המצוה לשרשה, שהיא מצות הקב"ה, שזהו במצותיו, כמארז"ל שהקב"ה מניח תפלין³¹, הקב"ה מצלי³², וכתיב³³ אני מדבר בצדקה, שכל ההמשכות שלמעלה הם בדרך צדקה, הנה ע"י שהאדם מקיים את המצוות למטה ומעלה אותם לשרשם כפי שהם מצותיו של הקב"ה ממש, אזי הוא מקבל מהמצוות שלמעלה, שזהו נוסח הברכה בלמ"ד. וזהו אשר קדשנו במצותיו, שע"י קיום המצוות מתעלה האדם כ"כ עד שנעשה דבר אחד

30 משלי ל, ד.

31 ברכות ו, א.

32 שם ז, א.

33 ישעי' סג, א.

26 ירמי' כג, כד.

27 תהלים לג, ט.

28 אבות רפ"ה.

29 תו"א שם, ג.

עם העצמות. וזהו עבדת גו' בשמחה ובטוב לכב מרוב כל, שהשמחה והתענוג שבתומ"צ הוא למעלה מרוב כל, למעלה גם מהגילוי שבג"ע, שהרי בג"ע הוא רק המשכת הארה בלבד, וע"י התומ"צ נעשה המשכת העצמות. וכאשר יתבונן האדם ביוקר התומ"צ כנ"ל, עד שיבין זאת ויונח אצלו (ער וועט עס פאַרשטיין און באַ אים וועט זיך דאָס אָפּלייגן), אזי שייך שיבוא לענין השמחה.

אמנם שמחה זו היא רק במוח. אבל תכלית הכוונה היא שיומשך גם בהרגש הלב, כמ"ש³⁴ וידעת היום והשבות אל לבבך, שהידיעה שבמוח צריך להשיבה אל הלב. אמנם, בין המוח ולב יש מיצר הגרון שמפסיק בין המוח להלב, שזהו"ע דמצרים. וכמבואר בכ"מ³⁵ שהגרון יש בו קנה וושט וורידין, והו"ע תאות גשמיות, דוושט הוא תאות אכילה ושתי', קנה הוא התענוג שבדיבור, דנפשו יצא בדברו³⁶, והוא בחי' האמורי³⁷, וורידין הו"ע רתיחת הדמים (דער קאָך) בכל הענינים אשר לא להוי' המה, שהם כל הענינים שאינם בקדושה ובתכלית הביטול, דכיון שאין הקב"ה שורה אלא על דבר שבטל אצלו ית³⁸, הרי כל הענינים שאינם בתכלית הביטול, לא להוי' המה, וכמ"ש³⁹ תועבת הוי' כל גבה לב. וזהו"ע מיצר הגרון, שמצד זה ישנו ההפסק בין המוח והלב, דאף שמתבונן במוחו ונעשה ענין השמחה במוחו, מ"מ, אין זה נמשך בהרגש הלב. והעצה לזה הוא שיהי' הענין דיציאת מצרים, היינו, להסיר את המצרים וגבולים כו', ואזי יומשך מן המוח להלב, ולבא פליג לכל שייפיץ⁴⁰, שיומשך בכל עניניו השמחה דתומ"צ, שעיי"ז נעשה המשכת העצמות.

ד) **ובזה** יובן עוד ענין המבואר בהמאמר⁴¹, מה שהקשו בספרים⁴² עה"פ⁴³ אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, למה אינו אומר אנכי ה"א אשר בראתי שמים וארץ, הלא בריאת שמים וארץ הוא פלא יותר גדול מהפלאים שהיו ביצי"מ, שהרי כל הענינים שהיו

34) ואתחנן ד, לט.
 35) ל"ת להאריז'ל פ' וישב. תו"א וארא
 נח, ב. הוספות לויחי קב, ג ואילך.
 36) ע"ד לשון הכתוב — שה"ש ה, ו.
 37) ראה תו"א הוספות לויחי שם.
 38) ראה נדרים לח, א. תניא פ"ו.
 39) משלי טז, ה.
 40) ראה זח"ב קנג, א. זח"ג רכא, ב.
 41) אוה"ת שם ע' רסח. סה"מ עטר"ת
 שם ע' שכג. הי"ש"ת ע' 20. וראה גם סידור
 (עם דא"ח) רפד, ב. מאמרי אדמו"ר האמצעי
 ויקרא ח"א ע' תא. סה"מ עטר"ת ע' שס.
 ובכ"מ.
 42) ראה ראב"ע יתרו כ, א. כוזרי מאמר
 א סכ"ה.
 43) יתרו כ, ב.

ביצי"מ היו רק יש מיש, משא"כ בריאת שמים וארץ היא יש מאין, שזהו פלא יותר גדול, וא"כ הול"ל אשר בראתי שמים וארץ. אך הענין הוא, דבריאת שמים וארץ היא מהארה בלבד, וכנ"ל שבעשרה מאמרות נברא העולם, שזהו הארה בלבד. אבל ע"י תומ"צ נעשה המשכת העצמות. ולכן נאמר במ"ת אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, כי, ע"י היציאה ממצרים הנה השמחה שבתומ"צ נמשכת גם ללב, ולבא פליג לכל שייפין, והרי השמחה שבתומ"צ היא ההמשכה שמצד העצמות, למעלה הרבה יותר מבריאת שמים וארץ שהיא רק הארה בלבד.

ה) והנה אף שצריך להיות היציאה ממצרים, מ"מ, מצינו שגם במצרים גופא בטלה העבודה⁸, אלא שזה הי' אתחלתא דגאולה בלבד, והגאולה שלימה הי' כשיצאו ממצרים. וב' ענינים אלו זמנם הוא בניסן ותשרי, דבתשרי בטלה העבודה מאבותינו, אבל זהו רק אתחלתא דגאולה בלבד, והענין דיצי"מ שאז היתה הגאולה שלימה, הי' בניסן. וביאור הענין יובן בהקדים שבתשרי גופא יש ב' בחי' ומדריגות, ומ"מ, גם המדריגה הנעלית שבתשרי אינה בערך לגבי הגילוי שבניסן. דהנה, לשון המדרש הוא משבחר הקב"ה בעולמו, וא"כ, יש כאן ב' ענינים, העולם כפי שהוא מצד עצמו, והבחירה שבחר הקב"ה בעולמו, שע"י בחירה זו ניתוסף בעולם עילוי באין ערוך לגבי העולם כפי שהוא מצד עצמו. ויובן זה עד"מ במלך בוי"ד, שכאשר בוחר באיזה ענין, אזי ניתוסף עילוי באין ערוך בהענין שבחר בו, שהרי הענין מצד עצמו אינו שייך כלל להמלך, ועי"ז שבחר בו הרי נעשה ענינו של המלך. ועד"ז יובן למעלה, שהבחירה שבחר הקב"ה בעולמו הו"ע של תוספת המשכה ועילוי לגבי העולם כפי שהוא מצד עצמו. וב' ענינים אלו, העולם מצד עצמו והבחירה שבחר הקב"ה בעולמו, הם בב' זמנים. דהנה, בכ"ה באלול נברא העולם⁴⁴, שזהו בחי' העולם כפי שהוא מצד עצמו. והבחירה בעולם היתה בא' בתשרי (ר"ה), שאז אמר אדה"ר הוי' מלך גאות לבש⁴⁵, שזוהי כוונת הבריאה, והו"ע הבחירה בעולם, שזה הי' בא' בתשרי דוקא, ועז"נ זה היום תחלת מעשיך⁴⁶, לפי שזוהי כוונת הבריאה.

והנה ההפרש בין כ"ה באלול לר"ה הוא, דכ"ה באלול הוא בחי' כה, ור"ה (זה היום תחלת מעשיך) הוא בחי' זה⁴⁷, שיש הפרש גדול

44) ויק"ר רפכ"ט. פסיקתא בחודש השביעי. יל"ש תהלים עה"פ.

פדר"א פ"ח. וראה ר"ן ר"ה טז, א. 46) תפלת מוסף דר"ה (ר"ה כז, א).

45) תהלים צג, א. וראה פדר"א פי"א. 47) ראה לקו"ת נצבים מז, ב.

ביניהם, כמארז"ל⁴⁸ כל הנביאים נתנבאו בכה ומשה נתנבא בזה, וההפרש ביניהם, דכה הוא כאילו, היינו שאינו רואה את הדבר עצמו, אלא רק מצייר לעצמו כאילו שזהו הדבר, משא"כ בחי' זה הוא באופן שמראה באצבעו ואומר זה⁴⁹. וע"ד כשאדם מבין איזה דבר מושכל בכל פרטיו ואח"כ רואה את הדבר, אזי נעשה אצלו חידוש גדול ביותר, דאף שגם קודם הבין את הענין בכל פרטיו, מ"מ, כל מה שהבין הוא רק דמות בלבד, אבל עצם מהות הדבר לא ראה עדיין, וכשרואה את הדבר, שאז רואה הוא את עצם המהות, הרי זה חידוש גדול אצלו. ועד"ז הוא ההפרש בין כה לזה, אספקלריא שאינה מאירה ואספקלריא המאירה⁵⁰. והנה, כ"ה באלול הוא בחי' כה, בחי' כדמותינו בלבד, אספקלריא שאינה מאירה, שהרי ככ"ה באלול נברא העולם, שמצד עצמו הרי הוא מעלים ומסתיר, וגם כאשר פועל בעצמו ביטול היש, שירגיש את האלקות כו', הרי זה רק יחוו"ת בלבד, והיינו, שבעצם ובפשיטות הוא הרגש העולם ומציאות היש, והמשכת האלקות שבנפשו הוא בחי' כדמותינו בלבד, בחי' כה. אמנם בר"ה הוא המשכת בחי' יחו"ע, בחי' זה, שמאיר עצם האלקות, היינו, לא רק כמו שהוא מושג ומוכן מצד העולמות, שהוא בחי' דמות בלבד, אלא שמאיר בחי' האלקות כפי שהוא מצד עצמו, למעלה מהשגת העולמות.

אמנם גם המשכת בחי' יחו"ע שבר"ה אינה אמיתית הענין דיחו"ע, אלא רק בחי' יחו"ע כפי שנמשך ביחו"ת (כנ"ל ס"ב). ולכן, אף שגדלה המעלה דר"ה לגבי כ"ה באלול בעילוי שבאין ערוך, שהרי כ"ה באלול ענינו מציאות העולם כפי שהוא מצד עצמו, ור"ה ענינו המשכת האלקות בעולמות, וא"כ הרי זה חילוק גדול באין ערוך, וכמו ההפרש בין סוף עולמות הא"ס לתחילת הבריאה, מ"מ, גם המשכת האלקות שבר"ה הרי זה כפי שיחו"ע נמשך ביחו"ת, ואין זה בערך כלל לבחי' יחו"ע מצד עצמו, שגילוי זה הוא בניסן דוקא. וזהו שבתשרי בטלה עבודה מאבותינו, שאז היתה התחלת הגאולה, שזהו מצד הארת בחי' זה, אבל מ"מ היו במצרים עדיין, שזהו שגם המשכת יחו"ע היא בעבודה דיחו"ת דוקא, כפי שהוא מצד המצרים והגבולים דעולם. ולכן, המשכה זו היא בתשרי, דתשרי הוא זמן עבודת האדם מלמטה למעלה, וכיון שזוהי עבודת הנבראים, הרי הכל הוא בהגבלה, היינו שגם המשכת יחו"ע היא כפי ששייך לנבראים. והסדר בזה הוא מלמטה למעלה, בתחילה בחי'

(50) ראה יבמות מט, ב.

(48) ספרי ופרש"י מטות ל, ב.

(49) שמו"ר ספכ"ג.

כה ואח"כ בחי' זה, שזהו שסדר העבודה שבתשרי הוא באופן דאני⁵¹ לדודי ודודי לי, בדרך מלמטה למעלה⁵². אמנם המשכת בחי' יחו"ע כפי שהוא למעלה מהעולמות לגמרי, דהיינו בחי' יציאת מצרים, הנה המשכה זו היתה בניסן דוקא, שאז סדר הגילוי הוא מלמעלה למטה, כמ"ש⁵³ דודי לי ואני לו⁵².

וזהו משבחר הקב"ה בעולמו קבע בו ראשי חדשים ושנים, ומשבחר ביעקב ובניו קבע להם חודש של גאולה, דאף שמקודם היתה הקביעות דראשי חדשים ושנים בתשרי, מ"מ נקבע חודש של גאולה בניסן דוקא. דהנה, ענינו של תשרי שהוא ר"ה ליי"ב חדשי השנה כפי שנקבעו בבריאת העולם, הו"ע ההמשכה ביי"ב חדשי השנה כפי שהם בעולמות ביי"ע, וכנ"ל שכל ההמשכות שבתשרי הם באופן השייך לעולמות, ולכן ר"ה שלהם הוא בתשרי דוקא. אבל בניסן נמשכו ונתגלו י"ב ראשי חדשים כפי שהם למעלה מבי"ע, דהיינו בעלייתם באצילות, כמ"ש⁵⁴ ששם עלו שבטים שבטי י"ה, שהו"ע עליית י"ב שבטים שכנגד י"ב חדשים כפי שהם עולים באצילות, שזוהי המשכה שלמעלה מהעולמות. והמשכה זו היא בניסן, שאז נמשך הגילוי שלמעלה מהשתלשלות, כמ"ש קול דודי גוי מדלג על ההרים, שהו"ע הדילוג למעלה מהשתלשלות.

(ו) **ובזה** יובן ג"כ הפלוגתא דר"א ור"י, דר"א ס"ל בניסן נגאלו ובתשרי עתידין להגאל, ור"י ס"ל בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל, דאף שבנוגע ליצי"מ הכל מודים שהיתה בניסן, מ"מ, בענין גאולה העתידה יש פלוגתא. והענין בזה, שגאולת מצרים, כיון שהיתה קודם מ"ת, שאז היו כל הענינים בדרך מלמעלה למטה, לכן זמנה הוא בניסן, שאז הוא הגילוי מלמעלה למטה, כנ"ל. אמנם, הגאולה העתידה, להיותה לאחרי מ"ת, שאז נעשו כל הענינים קשורים עם עבודת הנבראים בדרך מלמטה למעלה, שזהו ההתחדשות דמ"ת שגם הענינים היותר נעלים יהיו בפנימיות בנבראים, לכן יש קס"ד בגמרא שהגאולה העתידה תהי' בתשרי. ובזה פליגי ר"א ור"י. ר"א ס"ל דכיון שכל הענינים צריכים להיות בפנימיות בנבראים, לכן תהי' הגאולה העתידה בתשרי, שאז הסדר הוא בדרך מלמטה למעלה, היינו שהגאולה תהי' ע"י עבודת הנבראים. ואזיל

53) שה"ש ב, טז.

51) שה"ש ו, ג.

54) תהלים קכב, ד. וראה לקו"ת פקודי ה,

52) ראה ד"ה אני לדודי ה'ש"ת פ"א.

ד, ז, ג.

ועוד.

לשיטתי במסכת סנהדרין⁵⁵ דס"ל אם ישראל עושין תשובה נגאלין ואם לאו אין נגאלין, והיינו, דכיון שענין הגלות הוא בסיבת החטאים, כמ"ש⁵⁶ ומפני חטאינו גלינו מארצנו (דקאי גם על החטאים שבדקות כו'), ששרשם הו"ע מיעוט הירח, ולמעלה יותר, ענין שבה"כ דתהו"כ⁵⁷, לכן ס"ל לר"א שבתחילה צריך להיות עבודת התשובה לתקן כל החטאים, ואז דוקא תהי' הגאולה. ולכן ס"ל שהגאולה תהי' בתשרי, להיותו זמן התשובה, דאף שבכל השנה אפשר לעשות תשובה, מ"מ, הזמן המסוגל לתשובה הוא חודש תשרי, כמבואר ברמב"ם⁵⁸, ומיוסד ע"פ⁵⁹ דרשו הוי' בהמצאו. אמנם ר"י ס"ל (במס' סנהדרין⁶⁰) לא בכסף תגאלו⁶⁰, לא בתשובה ומעשים טובים, כי, אם נאמר כדעת ר"א שאם ישראל עושין תשובה נגאלין ואם לאו אין נגאלין, מה יהי' כאשר לא אכשור דרא⁶¹, וכדברי שמואל (שס"ל כר"י) דיו לאבל שיעמוד באבלו, שלכן, גם אם אין עושין תשובה אינו עומד באבלו כל הימים ח"ו, ולכן ס"ל לר"י שהגאולה תהי' בדרך מלמעלה למטה, וזהו שזמנה הוא בניסן דוקא, שאז הוא הגילוי בדרך מלמעלה למטה. והענין בזה, דאף שגדלה מעלת העבודה שמלמטה למעלה, שזהו כללות העילוי שבעבודת התשובה, שעז"נ לא זו מחבבה עד שקראה אמי⁶², דבתחלה קראה בתי ואחותי, וע"י התשובה קראה אמי, מ"מ, יש מעלה גדולה יותר גם מבחי' אמי, שזהו שלע"ל נקבה תסוכב גבר⁶³, וכתיב⁶⁴ רני ושמחי בת ציון, היינו, שבת ציון תהי' למעלה יותר גם מבחי' אם הבנים שע"י תשובה.

ז) **וביאור** הענין יובן ע"פ המבואר בלקו"ת בפרשתנו⁶⁵ כביאור מארז"ל⁶⁶ אשה מזרעת תחלה יולדת זכר איש מזרע תחלה יולדת נקבה, דאשה מזרעת תחלה הו"ע העבודה בדרך אתעדל"ת בדרך מלמטה למעלה, ואז יולדת זכר, שהו"ע האהבה להוי' בתוקף דזכר שהוא בר דעת, וולד קיימא. אמנם איש מזרע תחלה, הו"ע אתעדל"ע בדרך מלמעלה למטה, וכיון שאין הכלי מוכשר, לכן יולדת נקבה, שנשים דעתם

ועוד.

55) צז, ב.

62) שהש"ר פ"ג, יא (ב). שמו"ר ס"פ

56) תפלת מוסף דיו"ט.

פקודי.

57) ד"ה ע"כ יאמרו המושלים תרצ"א

63) ירמי' לא, כא.

ס"ה"מ תרצ"א ע' (שכ).

64) זכרי' ב, ד. וראה בכ"ז תו"א מקץ לו,

58) הלי' תשובה פ"ב ה"ו.

א ואילך.

59) ישעי' נה, ו. ר"ה יח, א. יבמות קה, א.

65) כ, א ואילך.

60) ישעי' נב, ג.

66) ברכות ס, א.

61) ע"פ לשון חז"ל — יבמות לט, ב.

קלה⁶⁷, שיש בזה שינוי והפסק, ואין זה ולד קיימא. והיינו שכאשר העבודה היא בדרך מלמטלמ"ע, אזי יולדת זכר, שהו"ע ההמשכה בפנימיות ובאופן של קיימא, משא"כ כאשר הגילוי הוא בדרך מלמעלמ"ט. אמנם ע"י השמחה הנה שוש תשיש ותגל העקרה כו⁶⁸, דשמחה פורץ גדר⁶⁹, שגם מי שהוא בבחי' עקרה ואיש מזריע תחילה, מ"מ, תהי' יולדת זכר (כמבאר בלקו"ת שם). ועד"ז יובן גם בהגילוי דלעתיד, כמ"ש רני ושמחי בת ציון, שגם כאשר העבודה היא בבחי' בת, שהוא מקבל בלבד מהגילוי שמלמעלמ"ט [דכאשר העבודה היא מלמטלמ"ע, הרי הוא בבחי' משפיע, ונקרא בשם אם, משא"כ כאשר הגילוי הוא מלמעלמ"ט, אזי הוא בבחי' מקבל, ונקרא בשם בת], מ"מ רני ושמחי בת ציון, שתהי' יולדת זכר, וכמ"ש⁶⁹ ולציון יאמר איש ואיש יולד בה, שגם כאשר איש מזריע תחלה, תהי' יולדת זכר. ונמצא, שבהגילוי דלעתיד יהיו ב' המעלות, המעלה דניסן והמעלה דתשרי. דהנה עכשיו המעלה דתשרי היא שלהיותו מלמטלמ"ע הרי זה בפנימיות, והמעלה דניסן היא שלהיותו מלמעלמ"ט הרי זה המשכה נעלית ביותר. אמנם לעתיד יהיו ב' המעלות, שהרי ההלכה היא כר"י שבניסן עתידין להגאל, שהרי במדרש⁷⁰ סתם כדעת ר"י, ומזה ש"מ שהלכה כמותו דבניסן עתידין להגאל, היינו, שיהי' הגילוי בדרך מלמעלמ"ט. ומ"מ יהי' הגילוי בפנימיות, שזהו מ"ש ולציון יאמר איש ואיש יולד בה, דגם כאשר איש מזריע תחלה, שהו"ע הגאולה בניסן בדרך מלמעלמ"ט, מ"מ, איש יולד בה, שיוולדת זכר, היינו שיהי' בפנימיות בנבראים, באופן של וולד קיימא.

ובזה יובן ג"כ מ"ש בגמרא⁷⁰ דהתפלה שתלד אשתו זכר מהני רק עד מ' יום, אבל לאחרי מ' יום הוא תפלת שוא, לפי שזה תלוי אם האיש הזריע תחלה או האשה. אמנם בירושלמי⁷¹ איתא שגם תפלה מהני (לא רק לאחרי מ' יום, אלא) אפילו ביושבת על המשבר, לפי שהוא כחומר ביד היוצר⁷², ואפשר להיות מעשה ניסים שיתהפך מנקבה לזכר. והענין הוא, דהנה, מצד סדר ההשתלשלות כמו שהוא עכשיו, הנה אחרי מ' יום הוא תפלת שוא, לפי שזה תלוי אם האיש הזריע תחלה או האשה. משא"כ מצד הגילוי דלעתיד, שאז יהיו ב' המעלות, אפשר להיות שגם כאשר איש מזריע תחלה מ"מ יולדת זכר, ולכן איתא בירושלמי שלעולם

(67) שבת לג, ב. ועוד.

(68) ברכת נישואין.

(69) תהלים פז, ה. וראה תו"א לז, א.

(70) ברכות שם.

(71) ברכות פ"ט סוף ה"ג.

(72) ירמי' יח, ו.

תפלה מועלת. וזהו גם מ"ש⁷³ כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שהגאולה העתידה תהי' כמו הגאולה דמצרים, בדרך מלמעלמ"ט, שזהו בניסן, ונוסף לזה יהי' באופן דנפלאות, דאף שהגילוי הוא בדרך מלמעלמ"ט, מ"מ יהי' באופן של המשכה פנימית.

(ח) **וזהו** החודש הזה לכם ראש חדשים, דמשבחר ביעקב ובניו קבע להם חודש של גאולה, חודש ניסן, שהוא ר"ה לחדשים לרגלים ולמלכים. דהנה, הגם שר"ה על ענין העולמות הוא חודש תשרי, וגם בענין הגאולה גופא יש מעלה בחודש תשרי, להיותו חודש השביעי, וכל השביעין חביבין⁷⁴, מ"מ, חודש של גאולה הוא חודש ניסן דוקא, והיינו, שבענין כל השביעין חביבין גופא ניכר מעלת הראשון, שהרי מעלת השביעי היא שהוא שביעי לראשון, ובפרט שבניסן גופא יש גם מעלת השביעי, שהו"ע יום השביעי דחג הפסח, ולכן דוקא ניסן הוא ר"ה לחדשים. והוא גם ר"ה לרגלים, דענין הרגלים הוא שמפסיקים את האבלות⁷⁵, והיינו, לא כמו ר"ה שיש דעה⁷⁶ שעולה ואינו מפסיק, אלא באופן שמפסיקים את האבילות לגמרי, שזהו שההלכה כר"י דס"ל דיו לאבל שיעמוד באבלו (כנ"ל ס"ו). וכמו"כ הוא ר"ה למלכים, דקאי על דוד מלכא משיחא, ועבדי דוד נשיא עליהם⁷⁷, שזהו שבניסן עתידין להגאל ע"י דוד מלכא משיחא, במהרה בימינו.

פ"י ה"ג. טושו"ע יו"ד ששצ"ט ס"א ואילך.

(76) דעת חכמים — משנה שם.

(77) ע"פ יחזקאל לז, כה.

(73) מיכה ז, טו.

(74) ויק"ר פכ"ט, יא.

(75) משנה מו"ק יט, א. רמב"ם הל' אבל